

UNIVERSITATEA „BABEȘ-BOLYAI” CLUJ-NAPOCA,
FACULTATEA DE ISTORIE ȘI FILOSOFIE
ȘCOALA DOCTORALĂ „STUDII DE POPULAȚIE ȘI ISTORIA MINORITĂȚILOR”

**De la cnezi la lideri ai vieții social-politice moderne românești în Transilvania și Partium.
Cazul familiei Șorban/ Șerban de Cernești**

REZUMAT

COORDONATOR:

Cercetător științific I dr. Tudor Sălăgean

DOCTORAND:

Bogdan Stanciu-Gorun

CLUJ-NAPOCA

2023

Cuvinte cheie: cnezi, sorban, serban, locovoy, transilvania, partium, mica-nobilime, cernesti, cosau, chioar, maramures

Cuprins

Cuprins.....	1
Introducere	4
Capitolul 1. Elita autohtonă din nord-vestul României de azi, la începutul Evului Mediu. O ipoteză de reconstituire	13
1.1 De la destrămarea haganatului avar la sosirea ungarilor	13
1.2. Nobilii „Țării Ultrasilvane”	20
1.3. Un „câmpulung” în Maramureș, în secolul al XIII-lea.....	22
1.4. „Canesii”, un corp social bine definit.....	27
1.5. Nemeșirea cnezilor maramureșeni, legendă și realitate.....	32
Capitolul 2 - Familia cnezială de Cosău	38
2.1. Diploma acordată fiilor lui Locovoi în 1361	39
2.2. Reiterări ale unei diplome pierdute, 1361-1796	46
2.3 Explicația antroponimului Locovoi	49
2.4 . Familiile cneziale de Cosău în secolele XIV-XV	52
2.4.1. Contextul istorico-geografic	52
2.4.2. Familiile nobiliare de pe Cosău în documente.....	54
2.4.3. Juzi nobiliari și oameni ai regelui de pe Cosău.....	73
2.5. Familia Albu din Moldova.....	75
Capitolul 3. Mutarea din Maramureș în Chioar	77
3.1. Criza micii nobilimi maramureșene în secolul al XVI-lea	78
3.1.2. Pauperizarea micii nobilimi, reflectată de conscrierile nobiliare dintre 1530-1555... ..	82
3.2. Politica de colonizare a Chioarului cu maramureșeni	86
3.3. Primul Șorba în Cernești. Tradiție de familie, realitate și context.....	91
Capitolul 4. Șorbanii în Cernești.....	96
4.1. Reînobilirea din 1609.....	97

4.2. Analiza documentelor.....	105
4.3. Evoluția familiei Șorban pe parcursul secolului al XVII-lea.....	108
Capitolul 5. Emigrări din Chioar în secolul al XVIII-lea	118
5.1. Criza economico-socială pe domeniul Chioarului, la începutul secolului al XVIII-lea	118
5.2. Șerbani, în Câmpia Crișurilor.....	122
5.3. Șorbani, în comitatul Satu Mare	129
5.4. Demersuri de recunoaștere a nobilității	133
5.5. De la nobilime la elită, cadre generale în pragul modernității.....	137
Capitolul 6. Schițe biografice	142
6.1. Teodor Șerban (1766-1830).....	142
6.2. Moise Nicoară (1784-1861).....	146
6.3. Teodor Șerban Lupu (1786-1861)	152
6.4. Toma Șorban (1805-1881).....	159
6.5. George Șerban (1808-1896)	167
6.6. Mihai Șorban/ Șerban (1819 - 1888)	170
6.7. Ioan Șorban (1826-1877).....	178
6.8. Ștefan Șorban (1831-1880).....	188
6.9. Mihai Șerban sr. (1838-1905).....	192
6.10. Stop-cadru: 1900.....	195
6.11. Sorbán János (1866-1924).....	196
6.12. Cornel Șorban (1868-1959).....	198
6.13. Guilelm Șorban (1876-1923).....	200
6.14 Mihai Șerban (1887-1947).....	207
6.15. Ramura Alexandru Șerban, de la Hotar	213
6.16. Raoul Șorban (1912-2006)	215
6.17. Alexandru Șerban (1922-2004)	219
6.18. Cei de azi	221

6.19. Relațiile dintre Șorbani și Șerbani	224
Capitolul 7. De la cnezi la lideri ai vieții social-politice moderne românești în Transilvania și Partium. Familia Șorban/ Șerban de Cernești. Concluzii	226
Bibliografie	243
I. Surse:.....	243
A. Inedite (fonduri de arhivă, manuscrise)	243
B. Edite (volume de documente)	245
C. Periodice.....	248
D. Interviu.....	249
II. Cărți, studii, articole.....	249
III: Teze de doctorat	266
IV. Surse electronice.....	266
V. Hărți.....	267
VI. Lista anexelor	267
Anexe	270

Nobilimea românească din Transilvania poate fi considerată, încă, o Cenușăreasă a istoriografiei românești. Un paradox: clasa socială cel mai bine pregătită să conducă și să influențeze istoria până în perioada modernă este puțin reprezentată în cercetări, părând chiar că problematica a fost evitată. Există, desigur, mai multe cauze obiective pentru această situație printre care enumerăm perspectiva minimizatoare a lucrărilor provenind din istoriografia maghiară, romantismul abordărilor ante și interbelice, precum și stadiul incipient al cercetărilor din respectiva perioadă, dar, mai ales, constrângerile ideologice ale perioadei 1948-1989. Au existat, desigur, în tot acest timp, și numeroase cercetări relevante și meritorii care sunt fundamentale pentru lucrarea de față, iar perioada de după 1989 a redat cezarului ce e al cezarului, mai ales cu privire la nobilimea românească din Hațeg și Banat. Totuși, la nivelul opiniei publice, persistă în continuare ideea că românii din Transilvania nu au avut o pătură nobiliară reprezentativă.

În acest context am considerat că poate fi oportună și relevantă o lucrare cu privire la istoria unei familii ale cărei origini se regăsesc în primele generații de nobili români atestați documentar, cei din Maramureșul de la începutul secolului al XIV-lea, lucrare care constituie, practic, o focalizare de la cadrul general spre un caz specific a problematicii mai ample a nobilimii românești din Transilvania. Pentru a înțelege evoluția acesteia, am urmărit să reconstitui de fiecare dată, cât mai plauzibil posibil, contextul istoric - politic, social și economic.

Familia care face subiectul prezentei cercetări a apărut pentru prima dată în istorie în secolul al XV-lea, în Călinești, Maramureș, cu patronimul Șorba, ca descinzând din familia cnezială de Cosău, menționată în secolul precedent. În secolul al XVI-lea, unul dintre capii de familie emigrează la Cernești, pe domeniul cetății Chioarului. Numele de familie al acestei ramuri se modifică în Șorban, odată cu reînobilirea, obținută în 1609. În secolul al XVIII-lea, o ramură a familiei, care emigrează în Câmpia de Vest, la Șiclău, își modifică din nou numele, în Șerban. Urmărirea traseului familiei Șorba/ Șorban/ Șerban a fost un punct de plecare pentru cercetarea realităților socio-politice din mai multe subzone unde aceasta s-a așezat: Maramureș, Țara Chioarului, Câmpia de Vest.

Totodată, studierea evoluției acestei familii a relevat și felul în care a apărut o pătură consistentă de lideri ai vieții sociale și politice românești din secolul al XIX-lea. Astfel, fără să putem vorbi de un corp social care ar fi urmărit o anumită strategie de grup, considerăm cazul familiei Șorban/Șerban de Cernești ca fiind revelator pentru evoluția diacronică a micii nobilimi

române, oportunitățile pe care membrii acesteia le-au fructificat și presiunile cărora au trebuit să le facă față, în funcție de evoluția generală a regiunii în care trăiau.

Lucrarea este structurată în șase capitole, cărora li se adaugă un capitol concluziv. Primul capitol propune o interpretare ancorată în discursul istoriografic contemporan a perioadei timpuriu medievale în nord-vestul României de azi, perioadă spre sfârșitul căreia apar în izvoare primele elite sociale și politice românești.

Al doilea capitol se referă la apariția familiei care face subiectul cercetării în izvoarele scrise, în secolul al XIV-lea, și reconstituie evoluția acesteia până la începutul secolului al XVI-lea. De asemenea, tot în acest capitol este reconstituit traseul istoric al documentului emis de regele Ludovic cel Mare în 1361, care îl menționează pe cnezul Locovoi și pe cei șase fii ai săi. Acesta este „actul de naștere” în istorie al familiei. Nu în ultimul rând, am încercat în acest capitol să găsesc explicația numelui Locovoi, un antroponim unic în istoria românilor.

Capitolul al treilea ia în discuție contextul general și local care au determinat sărăcirea nobilimii maramureșene în prima jumătate a secolului al XVI-lea. Mai departe se urmărește fenomenul emigrărilor din Maramureș spre regiunile învecinate și, la final, se reconstituie tabloul socio-istoric al emigrării unui cap de familie Șorba din Maramureș în vecinătatea sudică, respectiv pe domeniul cetății Chioar.

În al patrulea capitol am adus în discuție istoria familiei emigrate în Chioar și am urmărit evoluția ei pe parcursul întregului secol al XVII-lea. De asemenea, am încercat să reconstitui realitățile economice și sociale ale domeniului cetății Chioar, considerându-le definitorii pentru felul în care a evoluat familia în această perioadă de timp.

Capitolul cu numărul cinci se referă, în general, la devenirea familiei în secolul al XVIII-lea. Se urmărește astfel emigrarea unui cap de familie din Chioar în regiunea de câmpie drenată de Mureș și Crișuri și, ceva mai apoi, mutarea altor doi capi de familie, în comitatul Satu Mare. De asemenea, am urmărit în acest capitol și demersurile de recunoaștere a nobilității depuse de toate ramurile familiei, inclusiv cea originală rămasă în Maramureș.

Al șaselea și ultimul capitol propriu-zis al lucrării, „desface” istoria familiei Șorban/Șerban, până acum tratată unitar, într-o serie de biografii ale unor membrii de familie, care au ajuns prin activitatea lor să se plaseze în elita socială, economică, intelectuală sau politică a timpurilor lor. Acest capitol este segmentat, în jurul anului 1900, cu o privire de ansamblu asupra

evoluției familiei pe parcursul secolului al XIX-lea, și se încheie cu o trecere în revistă a descendenților de azi și o trecere în revistă a relațiilor dintre Șorban și Șerban.

***

Reconstituirea istoriei unei familii, istorie care să întinde, în cazul Șorban/ Șerban, pe șapte secole, nu este întregă, fără elucidarea modului în care ea și-a dobândit statutul său privilegiat. Este frustrant, dar tocmai acest moment fondator, când un strămoș al cnezului Locovoi se va fi ridicat peste ceilalți semeni ai săi, în ierarhia socială, este imposibil de reconstituit. Prin urmare, ne-am propus să suplinim acest „lapsus” prin reconstituirea istoriei întregii categorii sociale din care provenea Locovoi și strămoșii săi.

Cunoscută fiind lipsa de izvoare detaliate cu privire la începutul evului mediu românesc, reconstruirea acelor timpuri este o întreprindere anevoioasă. Totuși, putem spune, în acord cu majoritatea istoricilor, că fereastra de oportunitate pentru formarea unor embrioni statali la nord Mureș și vest de Carpați a fost perioada dintre colapsul haganatului avar (ultimul deceniu al secolului al VIII-lea) și instalarea ungarilor în Bazinul Carpatic (896).

Această perioadă formativă politic coincide, în arealul amintit, cu o perioadă de formare a primelor elite sociale româno-slave, de o oarecare anvergură și coeziune grup. Pe acestea le vedem active, pentru prima dată, în „Gesta Hungarorum”. Astfel, după înfrângerea lui Gelou (cca 900), această elită, din care vor fi făcut parte curteni, castelani și cnezi de vale sau de sat, se strânge la Așchileu și face un pact cu Tuhutum, cuceritorul voievodatului. Este un parteneriat între nobilimea locală și cuceritor, perfect în logica timpului. Evoluții sociale asemănătoare trebuie să fi avut loc și în Maramureș. Conjugând mai mult izvoare istorice disparate, se poate afirma că în jurul anului 1200, când Maramureșul apare pentru prima dată în surse scrise, în acest spațiu funcționa cel puțin un *câmpulung*, adică o formațiune teritorial-politică cuprinzând mai multe sate.

Modul în care acționau elitele românești în această perioadă iese la iveală în *Cântecul de jale*, al călugărului italian Rogerius, surprins de invazia mongolă din 1241 la Oradea. Într-un pasaj discutat mult timp în istoriografie, Rogerius amintește de un grup de căpetenii ale localnicilor, instalat de cuceritorii mongoli, pe care îi numește cu termenul enigmatic „canesi”. După o recitare critică a principalelor idei înregistrate pe acest subiect și valorificarea a două surse istoriografice relativ recente, ambele din afara României, credem că identificarea „canesilor” ca fiind cnezi români este indubitabilă. Prin urmare, mărturia scrisă a lui Rogerius conține prima descriere a modului în care funcționa societatea românească medievală. Comportamentul brutal al acestor

cnezi, care și-au spoliat, umilit și lichidat oponenții de același neam, era în spiritul violent al vremurilor.

Revenind la Maramureș, am constatat că cele două legende care se referă la colonizarea pe acest teritoriu a românilor, „Legenda Originii Maramureșenilor”, respectiv „Legenda lui Roman și Vlahata” sunt de natură să surprindă momentul în care nobilimea autohtonă a început să fie integrată în cadrele regatului maghiar. Astfel, respingerea invaziei mongole de la 1285, trebuie să fi fost acel eveniment care a declanșat sau a accelerat acest fenomen. Pe baza meritelor câștigate cu acest prilej, cnezi maramureșeni încep să fie recunoscuți ca membri ai nobilimii *mainstream* a regatului maghiar, beneficiari de privilegii emaneate de regalitate. Tot în această perioadă, presiunea integratoare a regatului maghiar a determinat permanentizarea sau poate doar întărirea instituției electivă a voievodului, instituție preexistentă, care, până atunci, era una temporară sau poate permanentă, dar formală, cu un rol real doar în situații excepționale. În 1308 apare, de altfel, în izvoare cel care ar putea fi primul voievod al Maramureșului, anume cel menționat în cronică rimată a lui Ottokar de Stiria.

Prin urmare, în primii ani ai secolului al XIV-lea, structura păturii superioare a societății maramureșene era conturată în trăsăturile sale esențiale, cu familia de cnezi de sate, familia de cnezi de vale și un voievod ales, aflat în fruntea piramidei sociale autohtone și mijlocitor al relației cu regele.

Aceasta este ipoteza de reconstituire a genezei și evoluției cnezimii maramureșene până în secolul al XIV-lea pe care o propunem. Mai departe, istoria familiei începe să se limpezească. Unul dintre cnezii de vale, cel de pe Cosău, al cărui nume nu îl cunoaștem, a avut doi fii, pe Albu și pe Locovoi. Ei apar într-o diplomă din 14 mai 1361, emisă de Ludovic cel Mare. Prin acest act, cei șase fii ai lui Locovoi, respectiv Bud, Șandor, Oprișa, Ioan, Dragomir și Băilă, primesc de la rege cnezatul unei jumătăți din moșia Ozon, teritoriu luat de la Stan, zis Albu. Cei șase au primit moșia unchiului lor cu aceleași drepturi și obligații pe care acesta le avea anterior, ceea ce arată că ei nu exercitau o stăpânire plină, ci una condiționată. Se aflau, așadar, într-o fază intermediară de dobândire a nobilității depline.

În baza analizei critice a informațiilor existente și a interpretărilor de până acum, considerăm că Locovoi și Albu erau frați, care stăpâneau fiecare câte o jumătate din cnezatul de vale al Cosăului. În 1361, Albu a căzut în dizgrația regală, cea mai probabilă cauză pentru aceasta fiind trecerea sa în Moldova, alături de Bogdan, cu ocazia descălecatului. Ca urmare, regele

Ludovic cel Mare i-a confiscat jumătatea de cnezat, pe care a donat-o celor șase fii ai fratelui lui Albu, Locovoi. Ramura Albu a familiei cneziale de Cosău nu s-a aneantizat odată cu trecerea capului de familie peste Carpați.

Moșiile de pe Cosău au fost crotopite, spre sfârșitul secolului al XIV-lea, de familia Drăgoșeștilor, întoarsă din Moldova, dar cnezii locali au rămas stăpâni *de facto*, într-o formă de vasalitate față de Drăgoșești. La începutul secolului al XIV-lea, Drăgoșeștii cad în dizgrație, după rebeliunea lor împotriva regelui Sigismund de Luxemburg. Este momentul când Vinț, fiul lui Bud, începe demersurile pentru a redobândi pe deplin moștenirea lui Locovoi. Prima dată, în 1404, se prezintă personal în fața conventului din Lelesz, unde obține transcrierea diplomei de la 1361. Apoi, în 1405, împreună cu trei rude, Dragoș, Șandor și Bud de Cosău, intervine la curtea regală pentru a primit cnezatul înapoi. La sfârșitul anului, cei patru sunt puși în posesia tuturor satelor din cnezatul de vale: Berbești, Ferești, Călinești, Balotești, Budești, Vințești și Văleni.

De-a lungul secolului al XV-lea, istoria familiilor care se desprind din trunchiul comun Locovoi/Albu este una destul de complicată. Pe parcursul acestor ani, ei ies treptat din devălmășie și evoluează definitiv de la situația ambiguă a unor „mai mari” ai satelor și cnezatelor de vale, stăpâni în baza dreptului cutumiar românesc, la statutul de nobili deplini ai regatului, proprietari de pământ în satele de obârșie și în altele. Nobilii de pe Cosău se mută dintr-un sat în altul, prin căsătorie sau moștenire, astfel că aceeași familie poate fi întâlnită ca stăpânind în mai multe sate. Sunt mobili, sunt violenți, atacă și se apără, se judecă și se crotopesc reciproc. Luptă alături de rege și intră în grațiile lui sau îi greșesc și sunt pedepsiți. Unii dintre ei fac carieră, devin oameni ai regelui sau chiar juzi nobiliari. Spre sfârșitul secolului, moșiile lor sunt tot mai fărâmițate și împărțite, din ce în ce mai departe de satul de obârșie. Bref, sunt toți oameni ai timpului lor, acționează ca toți semenii lor din Regatul Ungariei și, prin extensie, din Europa.

În altă ordine de idei, începând cu secolul al XV-lea, se observă în mai multe sate de pe valea Cosăului încetățenirea anumitor patronime, derivate din primele două generații menționate documentar ale urmașilor lui Locovoi. În Călinești, dintr-un Șandor menționat la 1442, se trage Dumitru Șorba, primul cu acest nume, pomenit în anul 1470 ca nobil în acest sat.

Pe de altă parte, un urmaș din Moldova al lui Stan zis Albu ajunge în sfatul domnesc al lui Alexandru cel Bun, în care figurează ca staroste. De la această dregătorie, neamul său se va numi Starostici. Numeroși descendenți ai săi vor ajunge la rândul lor în sfatul domnesc, familia Starostici fiind unul dintre cele mai vechi și mai puternice neamuri boierești din Moldova.

Revenind la familia Șorba, aceasta se individualizează, după cum am arătat, cu începere cel mai târziu de la 1470, ca familie nobiliară în Călinești. Putem reconstitui cadrele de evoluție ale familiei, privind la situația generală a nobililor maramureșeni. Astfel, începând cu sfârșitul secolului al XV-lea, ei cunosc un fenomen de pauperizare și restrângere a vechilor libertăți. Apoi, în 1514, micii nobili maramureșeni intră în conflict deschis cu regalitatea, ca aliați ai lui Gheorghe Doja (Dózsa György), în războiul țărănesc condus de acesta. După înfrângerea revoltei, regele Vladislav al II-lea promulgă, în 1515, o legislație dură împotriva rebelilor, comandând o anchetă împotriva lor. În urma acestei anchete, zeci de nobili maramureșeni sunt deposedați de moșii, printre aceștia numărându-se și un Teodor din Călinești, posibil din familia Iurca, înrudită îndeaproape cu Șorba.

Războiul lui Gheorghe Doja a fost doar un simptom al stării de *malaise*, în care se afla Ungaria medievală. Nu vor trece mulți ani și, în 1526, la Mohács, armata regatului avea să fie zdrobită de oștile otomane. Spre deosebire de armata transilvăneană, care nu a luat parte la bătălie, trupele maramureșene au fost prezente, și numeroși mici nobili au căzut în luptă. După Mohács a urmat un lung război civil, la căruia, pe harta Europei apărea Principatul Transilvaniei, cu Maramureșul anexat la el. În toată această perioadă și în cea care urmează, în Călinești continuă sărăcirea micii nobilimi, surprinsă documentar într-o serie de conscrieri datând din anii 1530-1555.

Sărăcirea evidentă a micilor nobili maramureșeni, mulți ajunși la nivelul de nobili de o sesie, precum și taxarea celor posesionați, a fost o cauză principală a numeroaselor emigrări din Maramureș, care se înregistrează cu începere din secolul al XVI-lea. În contextul acestei pauperizări, nobilii au fost primii care au plecat din Maramureș, în căutarea unei vieți mai bune în alte părți, ei vizând în principal comitatele învecinate. Un debușeu natural pentru ei a fost domeniul cetății Chioar, denumit uzual Țara Chioarului. Un cap de familie Șorba, din Călinești, s-a mutat în acest context la Cernești, pe Valea Bolajei, imediat la sud de Valea Cosăului.

Mutarea acestui cap de familie Șorba în Cernești este punctul nevralgic al lucrării de față, fiindcă nu există pentru ea o dovadă scrisă directă. O putem reconstitui doar pe baza contextului și a tradițiilor transmise în familia Șorban/Șerban până în ziua de azi. Astfel, atât autorii din familie care s-au ocupat de istoria acesteia, cât și localnicii din familia Șerban care mai locuiesc azi în comuna Cernești, satul Brebeni, au consemnat sau cunosc tradiția venirii familiei din Maramureș.

Potrivit tradiției de familie, cel mutat din Maramureș în Chioar se chema Samuil Șorba. Mutarea s-a petrecut cu siguranță după 1566, cel mai probabil în jurul anului 1580. Cei trei fii au

acestui Samuil au dobândit reînobilarea în anul 1609, la Cluj. Cei trei, Simeon, Ioan și alt Ioan Șorban de Cernești primesc și blazon - un cerb cabrat deasupra unor pietre, pe un scut de culoare roșie. Diploma este semnată de principele Gabriel Báthory, care deținea Chioarul ca fie personal.

Cu ocazia emiterii diplomei de înobilare, numele familiei se schimbă, el primind un „n” final. Faptul că este vorba de una și aceeași familie transpare - pe lângă tradițiile familiei și toate argumentele contextuale - din transcrierea din Libri Regii, unde numele familiei apare atât sub forma „Șorba” cât și „Șorban”. Situația se va repeta într-o conscripție de la 1651, când au fost redată de mâna recenzorului ambele forme ale numelui.

Luând în considerare însemnele heraldice de pe blazon, opinăm că motivația din spatele înobilării au fost faptele de curaj sau de pricepere dovedite de Șorbani în timpul unei vânători a principelui, pe domeniul său din Chioar.

Mai departe, pe parcursul secolului al XVII-lea, existența și evoluția familiei Șorban de Cernești este surprinsă de urbariile și conscripțiile nobiliare ale vremii. Ea nu poate fi desprinsă însă de evoluția domeniului Chioar, care devine unul din bazinele principale de recrutare pentru trupele regulate transilvănene.

Astfel, putem desprinde următorul tablou general: în secolul al XVII-lea, familia evoluează în Cernești exclusiv prin două ramuri, una ceva mai bogată, la care se află diploma de înobilare, și una mai puțin bogată. O ipoteză pe care o considerăm plauzibilă este că ramura mai bogată descinde din Simeon, cel mai mare dintre frații Șorban înobilati de la 1609, în vreme ce a doua provine din al doilea Ioan menționat în diplomă, cel mai mic dintre ei. Ambele sunt familii de drabanți pedestri, aflați în slujba cetății Chioar și parte a unui contingent de elită al armatei Transilvaniei.

Sfârșitul secolului al XVII-lea și prima jumătate a celui următor este o perioadă lugubră pentru Chioar. Este o epocă de lupte interne și invazii, cu loialități schimbătoare ale trupelor chiorene, și cu consecințe economice catastrofale. Din când, în când, mai bântuie ciuma, și, dacă nu era de ajuns, năvălesc și tătarii (1717). În paralel cu toate acestea, prin integrarea domeniului în monarhia habsburgică, se petrece o destrămare a țesutului social pe care se baza Chioarul de sute de ani, și se produce o oscilație administrativă și fiscală, între Ungaria și Transilvania. Nu în ultimul rând, ținutul a fost un câmp de ofensivă al greco-catolicismului. La capătul acestor evoluții, Chioarul era de nerecunoscut. Din punct de vedere social, un fost ținut cu rosturi specifice, militare, constituit pentru deservirea unei cetăți, devenea un domeniu privat „clasic”, în stăpânirea familiei

Teleki. Din punct de vedere militar, cetatea, demodată, era demantelată cu tunurile în 1717. Impactul emoțional al acestui eveniment asupra ostașilor chioreni nu este documentat istoric, însă trebuie să fi fost unul semnificativ, simbolizând dispariția unei lumi în care își găsiseră rostul. Ostașii chioreni deveneau țărani de rând, nobilii mici nu mai aveau nici ei vreo funcție militară, și, mai mult, erau impozitați. Din punct de vedere economic, ambele categorii erau pauperizate de lungul șir de nenorociri abătute asupra ținutului. Trecerea administrativă, când la Ungaria, când la Transilvania, nu era de natură să creeze vreun sentiment de stabilitate.

Confruntate cu aceste transformări profunde, sute de familii de țărani și nobili din Chioar au emigrat. O bună parte dintre ele s-au stabilit în noile teritorii cucerite de habsburgi de la otomani, în câmpiile fertile din vestul Transilvaniei, străbătute de Mureș și cele trei Crișuri. Printre acestea, între 1715-1720, un cap de familie Șorban se stabilește la Șiclău, aproape de Crișul Alb. Ramura din Șiclău a familiei rămânea ortodoxă, își pierdea nobilitatea (fiindcă diploma a rămas la rudele din Chioar), dar urma să se înmulțească uimitor, în comparație cu secolul precedent, și să prospere.

Potrivit tradiției familiei, fixată în scris de Moise Nicoară - a cărei mamă era din familia Șerban -, acest Șorban care a emigrat, a fost însoțit de patru fii. Un recensământ de la 1720, enumeră doi capi de familie Șorban în Șiclău, Petru și Gheorghe, dintre care Petru era probabil tatăl, iar Gheorghe singurul fiu major. În următoarele decenii, Șiclăul prosperă, el făcând parte din domeniul acordat ducilor de Modena din familia d'Este. O conscripție din 1746 enumeră nu mai puțin de 11 capi de familie **Șerban** - este prima dată când în izvoare ramura de Șiclău apare cu acest nume -, printre care și pe judele satului, Petru.

Pentru Șorbanii rămași în Chioar lucrurile au mers prost, în continuare. Prin urmare, cam la jumătatea secolului, mânat de sărăcire, un cap de familie se mută în zona Tășnad-Camăr, situată la acea vreme în comitatele Crasna și Solnocul de Mijloc, la extremitatea nord-vestică a Transilvaniei. Acest cap de familie, al cărui nume nu îl cunoaștem, păstra diploma de înnobilare, astfel că putem prezuma că era din linia lui Simeon. Un al doilea cap de familie, Ilie, se mută în comitatul Satu Mare, la Sânmiclăuș, tot cam la mijlocul secolului. După 1753, el se căsătorește cu sora unui personaj important al vremii, Demetriu Raț, un nobil rutean, bogat și extrem de influent în mediile greco-catolice. Prin cumnatul său, Ilie Șorban stă la baza unei veritabile dinastii de preoți greco-catolici din familia Șorban, care vor activa în părțile nord-vestice ale României de azi. Și ramura emigrată inițial în zona Tășnad-Camăr se va trage spre Satu Mare, pentru a beneficia

de avantajele dobândite de postura lui Ilie. Între aceste două linii se va păstra o relație strânsă până în secolul al XX-lea.

La finalul secolului, un Șerban din Șiclău, anume Teodor Șerban, paroh al localității, fiul lui Crăciun, menționat anterior, se deplasează în Chioar pentru a dobândi un transumpt al diplomei de înnobilitare, ocazie cu care se reiau legăturile între diversele ramuri ale familiei. Despre Șorbanii rămași în Cernești nu mai sunt detalii până spre sfârșitul secolului al XVIII-lea. Unii din membrii familiei din Cernești au continuat să fie ostași profesioniști, unul dintre ei, stragemaistru în armata imperială, făcând mai multe vizite celor din Șiclău, spre sfârșitul secolului XVIII și la începutul celui următor.

În fine, familia originară, rămasă în Călinești, a trebuit să își demonstreze nobilitatea, în cadrul proceselor de investigație nobiliară desfășurate în comitatul Maramureș între anii 1749 și 1769. Familia Șerba din Călinești - care trecuse și ea la această formă a numelui - și-a demonstrat nobilitatea în cursul investigației din 1763-1769, pe același proces-verbal cu familia Iurca, din aceeași localitate.

Cu începere din secolul al XIX-lea, există deja numeroase date care dau posibilitatea creionării portretelor unor membri ai familiei care s-au făcut remarcați prin activitatea lor.

Teodor Șerban (1766-1830), preot paroh ortodox în Șiclău. A fost unchiul lui Moise Nicoară. Potrivit unei mărturii inedite a avocatului arădean Ioan Arcoși, el și David, tatăl lui Moise, au fost cei care au avut ideea de a-l trimite pe cel din urmă la Viena, pentru a face lobby pe lângă curtea imperială în vederea instalării unui episcop ortodox român la Arad. Ulterior l-a susținut necondiționat, financiar și moral, pe nepotul său.

Moise Nicoară (1784-1861), fiul Mariei Șerban, soră cu Teodor. A fost unul dintre primii absolvenți români de Drept. Erudit și poliglot, a susținut la curtea vieneză cauza instalării unui episcop român la Arad.

Teodor Șerban Lupu (1786-1861). Primul „capitalist” din familie. S-a stabilit în Reghinul Maghiar, unde era unul dintre cei mai avuți oameni în primele decenii ale secolului al XIX-lea. Din această postură, a refondat școala românească din localitate. Pe parcursul vieții a donat mari sume de bani pentru susținerea învățământului. A participat la adunarea de la Blaj din 15 mai 1848, unde a fost ales în delegația desemnată să transmită Dietei de la Cluj revendicările românilor. Ulterior, l-a ajutat pe Constantin Roman Vivu și i-a ascuns și protejat pe tribunii legiunii sale. S-a

numărat printre fruntașii români care au semnat cererea de autorizare a demersurilor de înființare a ASTRA, dar a murit înainte de adunarea de constituire a acesteia.

Toma Șorban de Cernești (1805-1881) Absolvent de teologie la Ungvár, s-a stabilit ca preot la Carei, în 1845. A urcat în ierarhie, până la statutul de arhidiacon de Sătmar, paroh al bisericii românești din opidul Careiului, vice-arhidiacon al districtului Careiului etc. În aceste calități, s-a numărat printre membrii marcanți ai comunității românești din comitatul Satu Mare.

Mihai Șorban/Șerban (1819 - 1888). Absolvent de teologie la Viena, a fost unul din canonicii instalați la Gherla odată cu înființarea noii dieceze greco-catolice de aici, în 1853. A supervizat învățământul în eparhie, fiind și director al preparandiei de la Gherla, după mutarea acesteia de la Năsăud. Poliglot și erudit, s-a numărat printre primii compozitorii de expresie română din Transilvania, și a luat parte la organizarea primelor coruri românești, la Oradea. Totodată, a fost un pictor religios apreciat al vremii.

Ioan Șorban (1826- cca 1869). O personalitate importantă a comunității românești din Partium în anii 1860-1870, Ioan Șorban a rămas până acum un necunoscut în istoriografia română. Paginile din lucrarea de față sunt o primă contribuție la restituirea unei figuri importante a vremii. A fost vicecomite de Bihor, căpitan suprem al Districtului Cetății de Piatră (Chioar), prim-vicepreședinte al „Asociațiunii Naționale Arădane pentru Cultura și Conversarea Poporului Român” (copia locală a ASTRA), animator și participant activ la viața culturală a românilor din Oradea. În mandatul său de căpitan suprem al districtului Chioar a ridicat un edificiu modern pentru școala românească din Șomcuta Mare și a susținut, în general, învățământul în limba română.

Cornel Șorban (1868-1959). Format sub oblăduirea unchiului său, canonicul de Gherla, Mihai, i-a călcat acestuia pe urme atât în cariera ecleziastică, cât și în erudiție. A trecut la romano-catolicism și a absolvit teologia la Eger. După ce slujit în mai multe eparhii din estul Ungariei, s-a stabilit la Ineu, în comitatul, apoi județul Arad, unde a fost vreme îndelungată paroh. A publicat numeroase studii religioase și traduceri din română, fiind un autor de expresie maghiară. A scris, de asemenea, o istorie a parohiei catolice de Ineu. Spre sfârșitul perioadei interbelice a fost numit canonic al diecezei de Timișoara.

Guilelm Șorban (1876-1923). A fost un compozitor celebru în epocă și un politician cu o carieră promițătoare. În vreme ce opera sa muzicală este binecunoscută, activitatea sa politică, mai puțin. A fost subprefect și prefect al comitatului Solnoc-Dăbâca, imediat după Unire. Membru

de frunte al PNR în acest comitat, a avut convingeri profund democratice și regionaliste, redată într-un studiu privind administrarea Ardealului, care s-a bucurat de notorietate în epocă.

Mihai Șerban (1887-1947). Agronom și om politic de primă mărime, a fondat și condus actuala Universitate de Științe Agricole și Medicină Veterinară din Cluj. Ca agronom a publicat numeroase studii și cărți de profil. Ca om politic, și-a început activitatea ca membru al delegației ardeleni la Conferința de Pace de la Paris, unde a intrat și în masoneriei. Ulterior, a fost un aliat loial al lui Alexandru Vaida-Voevod, pe care l-a urmat și după ce a părăsit PNT. A fost subsecretar de stat pentru agronomie și pentru minorități în mai multe guverne interbelice, cea mai lungă perioadă în Executiv petrecând-o în timpul dictaturii regale.

Raoul Șorban (1912-2006). Istoric de artă și pictor, în timpul anexării Ardealului de Nord la Ungaria a fost printre liderii intelectuali ai comunității românești de aici. După război, a fost rector al Institutului de Arte din Cluj, dar apoi a intrat în dizgrația regimului comunist și a fost închis o perioadă. În a doua parte a anilor 1950 a fost reabilitat și a urmat o carieră academică în istoria artei, la București. După schimbarea de regim din 1989 s-a remarcat prin afilierea politică ultranaționalistă și mai multe volume cu caracter șovinist, antimaghiar. Pentru rolul jucat în salvarea evreilor în timpul Holocaustului a primit titlul de „Drept între popoare”, însă meritele sale sunt puse foarte serios sub semnul întrebării de mai multe volume recente.

Alexandru Șerban (1922-2004). Absolvent de Agronomie și Construcții, a lucrat în proiectare, înainte de deveni cadru didactic la USAMV, instituție fondată de tatăl său. Nu a putut obține gradul de profesor universitar din cauză că a refuzat să scrie în PCR. A fost primul primar de după 1989 al Clujului. În anii 1990 a editat cele patru volume de memorii ale lui Alexandru Vaida-Voievod.

În ziua de azi, doi membri ai familiei Șorban/ Șerban continuă tradiția deja biseculară a familiei de a se afla în prima linie a vieții publice românești. Din partea Șorbanilor, este vorba de **Maria-Elena Șorban**, muzicolog distins, cercetător științific I la Universitatea Națională de Muzică „Gheorghe Dima”, autor al unui număr impresionant de articole și volume de specialitate. Din partea Șerbanilor, este vorba de regizorul de renume internațional, **Andrei Șerban**, unul dintre cei mai cunoscuți oameni de teatru ai României.

Bibliografie

I. Surse:

A. Inedite (fonduri de arhivă, manuscrise)

- Serviciul Județean al Arhivelor Naționale (SJAN) Maramureș, Fond Familia Bota din Cernești, Nr. inventar 200, u.a 1, 4, 11, 13, 15.
- SJAN Maramureș, Fond 45, Prefectura Județului Maramureș, Seria 2: Familii Nobile Maramureșene, Nr. inventar 674, Fondurile familiale:
  - Bud de Budești - u. a. 117,
  - Șandor de Călinești - u. a. 649,
  - Șerba de Călinești - u. a. 661.
  - Mănăilă de Berbești - u. a. 462.
- SJAN Cluj, Fond 101 Districtul Chioar, Registrul de intrare administrativ al Districtului Chioar, 1867.
- Biblioteca Academiei Române, Filiala Cluj-Napoca (BAR Cluj), Colecția Kemény József, mss. KJ 288/D3, *Diplomatarii Transilvanici Appendix*, vol. III.
- BAR Cluj, Colecția Kemény József, mss K.J. 288/C, *Supplementum Diplomatarii Transilvanici*, vol X.
- BAR Cluj, Manuscrise, cota F. 148 (fotocopie) „Urbariul domeniului Chioar și Cavnic. Conscrierea și revizuirea nobililor de pe domeniile donatarilor care slujesc în cetatea Chioar. Conscrierea și revizuirea nobililor donatari de pe domeniul Chioar”.
- Arhivele Naționale Maghiare (ANM), baze de date online, disponibilă la adresa web <https://adatbazisokonline.mnl.gov.hu/adatbazis/dikalis-osszeirasok>:
  - *Regestum super connumeratione comitatus Maromarusiensis 1530*;
  - *Ratio nobilium jobagonalium in comitatu Maromorosiensis 1542*;
  - *Ratio dice colonorum comitatus Maromorosiensis secundum portas facta ad unum florenum 154*;
  - *Regestum primi subsidii unius floreni et medietatis sexagesime comitatus Maramarusiensis, 1543*;

- *Comitatus Maromarusiensis primum subsidium 1548;*
- *Subsidii primi comitatus Maramarwsiensis 1550;*
- *Subsidium primum comitatus Maromarusiensis 1552;*
- *Regestum comitatus Maramaros 1553;*
- *Regestum super exactione primi subsidii in Comitatu Maromarusiensis 1554;*
- *Regestum super exactione secundi subsidii in comitatu Maramorosiensis 1554.*
- ANM, Arhivele diplomatice (Secțiunea Q), Arhivele Naționale ale Transilvaniei (F), KKOL, Neoregistrata (Q 370), cotă: HU-MNL-OL-F 18, mss 36878. Documentul este digitalizat la adresa: <https://archives.hungaricana.hu/en/charters/53422>.
- ANM, Liber Regius VI, cotă HU-MNL-OL-F 1-Liber Regius VI. Gabrielis Báthory.
- ANM, *Cererea lui Sorbán János privind certificarea originii nobiliare a familiei sale*, cotă HU-MNL-OL-Y 1-a-1918-1881, pp. 1-4, 1896.
- ANM, *Ministerul maghiar regal de interne certifică originea nobiliară a consilierului ministerial Sorbán János de Cernești*, cotă HU-MNL-OL-Y 1-a-1918-1881, pp. 30-38, 1913.
- ANM, *Cerere în scopul clarificării datelor privind familia domniei sale Cornel Șorban*, cotă HU-MNL-OL-Y 1-a-1918-1881, pp. 47-50, 1918.
- ANM, *Az 1715. évi országos összeírás*, bază de date disponibilă online, la adresa web: https://adatbazisokonline.hu/adatbazis/az-1715_-evi-orszagosszeiras/.
- ANM, *Az 1720. évi országos összeírás*, bază de date disponibilă online, la adresa web: https://adatbazisokonline.hu/adatbazis/az-1720_-evi-orszagosszeiras/.
- ANM, *Mária Terézia úrbéri tabellái: Conscriptio urbarialis oppidi Siklo cum praedio Botos eidem incorporat & parte praedii Bankuta*, bază de date disponibilă online, la adresa web: <https://archives.hungaricana.hu/en/urberi/view/arad-siklo/>.
- ANM, Arhiva fiscală a Transilvaniei, colecția Szekreny, vol. VII, fasciculul 513-E, cotă: HU-MNL-OL-F 234-VII. Szekrény-Fasciculus 513-E.
- ANM, *Pálmay József genealógiai hagyatéka (1559-1920)*, cotă HU-MNL-OL-P 836 -1-S-469.
- Biblioteca Națională Maghiară (BNM) Széchenyi, Secția Manuscrise, Fond 36/2979-81, mss. 36/2979, Sorbán János min. tan. és ítélőbíró életrajza, mss. 36/2980, Sorbán Kornél román. kat. lelkész életrajza. mss. 36/2981, Sorbán Vilmos megyei tisztv. életrajza.

- BNM Széchenyi, colecția de necrologurile, Ioan Șorban și Ștefan Șorban, digitalizate:
<https://dspace.oszk.hu/handle/20.500.12346/543534>
<https://dspace.oszk.hu/handle/20.500.12346/543531>.
- *Catalogus venerabilis cleri almae Dioecesis Munkacsinensis pro anno 1814*, Typis Stephani Ellinger, 1814.
- Oros, Ileana, *Monografia familiei Șorban de Cernești, cu o traducere a diplomei de înobilare din data de 5 mai 1609*, manuscris dactilografiat aflat în arhiva personală Lucian Oros, 50 de pagini, cca. 1985.
- *Schematismus venerabilis cleri dioecesis Magno-Varadinensis G.R.C pro anno MDCCCLIV*, M-Varadini, Typis Aloysii Tichy, 1854.
- *Schematismus venerabilis cleri dioecesis M.-Varadinenses G. R. C. pro anno MDCCCXLVII*, M. Varadini, Typis Aloysii Tichy, 1867.
- *Schematismus venerabili cleri graeci ritus catholicorum diocesis Szamosujváriensis pro anno a Christo nato 1877*, Typographiae Diocesanae, Szamosujvar, 1877.
- *Schematismus venerabili cleri graeci ritus catholicorum diocesis Szamosujváriensis pro anno a Christo nato 1886*, Typographiae Diocesanae, Szamosujvar, 1886.
- Simonchicz, Innocentius, *Noctium Marmaticarum Vigiliae*, Bibliothecae Regnicolari Oblatae. Disertatio de Comitatu Marmarosiensis, 1803. Biblioteca Națională Maghiară, Széchényi, Arhiva Manuscrise, mss. Quart. Lat. 274.

B. Edite (volume de documente)

- ***, *Actele privitoare la Urdirea și înființarea Asociațiunii Transilvane pentru literatură română, și cultură poporului român, date în tipăritură de Insasi Asociațiunea*, Tipografia diecezană, Sibiu, 1862.
- ***, *Anuarul Institutelor Gr.-Cat. de Învățământ din Balászfalva (Blaj), Anul Scolastic 1913-1914*, Tipografia Seminarului Teologic Greco-Catolic, Blaj, 1914.
- ***, *Az első Magyarországi népszámlálás (1784—1787)*, Központi Statisztikai Hivatal Könyvtára, Művelődésügyi Minisztérium Levéltári Osztalya, Budapest, 1960.
- ***, *Magyarország tiszti cím- és névtára - XLII. évfolyam*, Magyar királyi állami nyomda, Budapest, 1932.

- Acsády Ignác, *A magyar nemesség és birtokviszonyai a mohácsi vész után*, Kiadja a Magyar Tud. Akadémia, Budapest, 1890.
- Bak, János M., *Online Decreta Regni Mediaevalis Hungariae. The Laws of the Medieval Kingdom of Hungary (2019)*, https://digitalcommons.usu.edu/lib_mono/4.
- Bendász, István, Koi István, *A Munkácsi Görögkatolikus Egyházmegye lelkészseégeinek 1792. évi katalógusa*, Nyíregyháza, 1994.
- Bilkei Gorzó, Bertalan, *Szatmár Vármegye nemes családjaihoz pótkötet*, Mátyák Károly Könyvnyomdájának Kiadása, Nagykároly, 1912.
- Bura, László (editor), *Fontes Rerum Scholasticarum, V., Szatmári diákok, 1610-1852*, Szeged, 1994.
- Căpâlnean, Vasile, Coloman, Oszóczi „Un document inedit privind Chioarul secolului al XVII-lea. Conscrierea familiilor nobile românești” în *Marmația*, 7/2, Baia Mare, 2002.
- Ciuhandu Gheorghe, „Conscriptio Domestica Incltyti Comitatus Aradiensis etquidem Processus Zarandiensis, Anno 1746”, în Gheorghe Ciuhandu, *Români din Câmpia Aradului de acum două veacuri. Cu un excurs istoric până la 1752 și însemnări istorice-politice ulterioare*, Diecezana, Arad, 1940.
- Elian, Alexandru, Tanașoca, Șerban (editori), *Fontes Historiae Daco-Romanae*, vol. III, Editura Academiei Republicii Socialiste România, București, 1975.
- Hurmuzaki, Eudoxiu, *Documente privitoare la istoria românilor*, vol. I/2, București, 1890.
- Joódy, Pál, *Cercetarea calității de nobil în comitatul Maramureș. Anii 1749-1769*, ediția a II-a, Editura Societății Culturale Pro Maramureș „Dragoș Vodă”, Cluj-Napoca, 2003.
- Kurz, Anton (editor), *Magazin für Geschichte, Literatur und alle Denk- und Merkwürdigkeiten Siebenbürgens*, vol. II, Kronstadt.
- Lukinich, Imre, Gáldi, László, Fekete Nagy, Antal, Makkai, László *Documenta historiam Valachorum in Hungaria illustrantia usque ad annum 1400 p. Christum*, Instituti historici Europae centro-orientalis in Universitate Scientiarum Budapestinensis, Budapesta, 1941.
- Makkai, László, *Szolnok-Doboka Megye, magyarságának pusztulása a XVII. század elején*, Minerva irodalmi és nyomdai műintézet r.-t., Kolozsvár, 1942.
- Maksay, Ferenc, *Magyarország birtokviszonyai a 16. század közepén*, Akadémiai Kiadó, Budapest, 1990.

- Meteș, Ștefan, „Cercetări și sentințe judecătorești privitoare la românii din ținutul Cetății de Piatră (Chioară) în sec. al XVI-lea (1661)” în *Revista Arhivelor*, VII/1, Arhivele Statului, București, 1946.
- Meteș, Ștefan, *Viata agrară, economică a românilor din Ardeal și Ungaria. Documente contemporane. Vol. I, 1508-1820*. Tipografia „România Nouă”, București, 1921.
- Mihalyi de Apșa, Ioan, *Diplome maramureșene din secolele XIV și XV*, ediția a IV-a, Editura Dragoș Vodă, Cluj-Napoca, 2009.
- *Idem*, ediția a I-a, 1990 (Máramarosi diplomák a XIV. és XV. Századból, Máramaros-Sziget, 1900).
- *Idem*, ediția a III-a, 2002.
- Nicoară, Moise, „Biografia lui Moise Nicoară” în *Biserica și Școala. Foaie bisericească-școlastică, literară și economică*, Anul XXXI, nr. 52, 23 dec. 1907/ 05 ian 1908.
- Pascu Ștefan, (sub redacția), *Documente privind Revoluția de la 1848 în țările române, C. Transilvania*, vol. III, Editura Academiei Republicii Socialiste România, 1982.
- Pascu, Ștefan, (sub redacția), *Documenta Romaniae Historica C. Transilvania*, vol. XII (1361-1365), Editura Academiei Republicii Socialiste România, București, 1985.
- Petriceicu Hasdeu, Bogdan, *Archiva Istorică a României*, tomul III, București, Imprimeria Statului, 1867.
- Pop, Ioan-Aurel (coord.), *Diplome maramureșene din secolele XVI-XVIII, provenite din colecția lui Ioan Mihalyi de Apșa*, Academia Română, Centrul de Studii Transilvane, Cluj-Napoca, 2012.
- Popa-Lisseanu, G., *Fontes Historiae Daco-Romanorum*, Despărțământul Cluj al ASTREI, Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca, 2020.
- Rady, Martyn, Veszprémy László (editors), *Anonymus and Master Roger*, Central European University Press, Budapest-New York, 2010.
- Roller Mihail et alii (red.), *Documente privind Istoria României. Veacul XI, XII și XIII. C. Transilvania*, vol. I, Editura Academiei Republicii Populare Române, București, 1951.
- Udvari, István, *A munkácsi görögkatolikus püspökség lelkészsegeinek 1806. évi összeírása*, Nyíregyháza, 1990.

C. Periodice

- *Albina*, Viena/Pesta, 1866, 1867, 1868, 1869, 1870, 1872, 1874, 1876.
- *Amicul Școalei*, Sibiu, 1861, 1864.
- *Aradi Közlöny*, 1923.
- *Aurora Română*, Pesta, 1863, 1864, 1865.
- *Biserica și Școala*, Arad, 1877, 1884, 1888, 1907, 1908.
- *Calendarul Amicul Poporului*, 1901-1914.
- *Concordia*, Pesta, 1862, 1864, 1865, 1867.
- *Csiki Lapok*, 1920.
- *Déli Hírlap*. Timișoara, 1939.
- *Familia*, Pesta/ Oradea, 1867, 1868, 1870, 1871, 1876, 1879, 1889.
- *Federațiunea*, Pesta/ Budapesta, 1869, 1870, 1871, 1873, 1874, 1875.
- *Foaia bisericească și scolastică*, Blaj, 1888.
- *Gazeta Transilvaniei/ Gazeta de Transilvania*, Brașov, 1855, 1858, 1869, 1870, 1864, 1882, 1922.
- *Gura Satului*, Arad, 1875, 1877.
- *Magyar Lapok*, Oradea, 1940.
- *Nemzeti politikai hírlap*, Pesta, 1848.
- *Patria*, 1921, 1922, 1923.
- *Renașterea*, Cluj, 1947.
- *România*, București, 1940.
- *Românul Arad*, 1929.
- *Sionul românesc*, Viena, 1865, 1866, 1872.
- *Szabad Magyarság*, New York, 1958.
- *Școala Română*, Năsăud, 1881.
- *Telegraful Român*, Sibiu, 1864.
- *Temesvári hírlap*, Timșoara, 1937.
- *Transilvania*, Sibiu, 1869, 1871, 1876, 1883, 1886 1942, 1944, 1921.
- *Unirea*, Blaj, 1917.

- *Universul*, 1940.
- *Vasárnapi Újság*, Pesta, 1865.
- *Vestitorul*, Oradea, 1932.
- *Vestul României*, Oradea, 1923.

D. Interviuuri

- Onița Rus, născută Șerban, agricultoare, Brebeni, comuna Cernești, martie 2017.
- Elena-Maria Șorban și fiul, Wilhelm-Ștefan Șorban, interviuri repetate, Cluj-Napoca 2018-2023.
- Ramona Rebreanu, născută Șerban, Cluj-Napoca, martie 2023.

II. Cărți, studii, articole

- ***, *A Pallas nagy lexikona*, 18. kötet: II. pótkötet, K-Z, Pallas Irodalmi és Nyomdai Részvénytársaság, Budapest, 1900.
- ***, Comisia Internațională pentru Studierea Holocaustului în România, *Raport final*, Editura Polirom, Iași, 2004.
- ***, Comisia prezidențială pentru analiza dictaturii comuniste din România, *Raport final*, Editura Humanitas, București, 2006.
- Abulafia, David, *Frederick II: A Medieval Emperor*, Oxford University Press, New York/Oxford, 1988.
- Albu, Nicolae, *Istoria școlilor românești din Transilvania între 1800-1867*, Editura didactică și pedagogică, București, 1971.
- Anca, Alexandru, „Douăzeci de ani dela moartea compozitorului G. Șorban” în *Viața Ilustrată*, An X, Nr. 9, Cluj, 1943.
- Arcoși, Ioan, „Pentru istoria Episcopiei Aradului” în *Biserica și școala*, II, nr. 27, 2/14 iulie 1878.

- Ardelean, Livia, „Contribuții la studiul nobililor maramureșeni” în Ioan Bolovan, Ovidiu Ghitta (coord.) *Istoria ca datorie, Omagiu academicianului Ioan-Aurel Pop la împlinirea vârstei de 60 ani*, Academia Română, Centrul de Studii Transilvane, Cluj-Napoca, 2015.
- Ardelean, Livia, „Corespondența în limba română dintre Traian Vuia și Mihai Șerban”, în *Banatica*, 30/II, Muzeul Banatului Montan, Reșița, 2020.
- Ardelean, Livia, „Descrierea topografică a comitatului Maramureș 1767-1769” în *Memoria Ethnologica*, XX, nr. 76-77, 2020.
- Ardelean, Livia, „Populația impozabilă a comitatului Maramureș la mijlocul secolului al XVI-lea” în *Revista Arhivei Maramureșene*, 5, Baia Mare, 2012.
- Ardelean, Livia, *Istoria economică și socială a Maramureșului între 1600-1700*, Editura Ethnologica, Baia Mare, 2012.
- Avram, Olivia Monica, *Pagini din viața culturală românească din județul Mureș (secolele XVIII-XIX). Societăți, asociații, colecționari, biblioteci*, Editura Astra Museum, Sibiu, 2014.
- Barițiu, George, *Părți alese din istoria Transilvaniei*, vol. I-III., ediție facsimil, Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca, 2018.
- Belay Vilmos, *Máramaros megye társadalma és nemzetiségei. A megye betelepülésétől a XVIII. század elejéig*, Sylvester-Nyomda R.-T., Budapest, 1943.
- Belean, Ioan, „Gavril Lazăr de Purcăreți în luptele naționale ale românilor sătmăreni” în *Studii și comunicări*, XI-XII, Muzeul Județean Satu Mare, 1994-1995.
- Berényi, Maria, „Contribuția lui Moise Nicoară la istoria național-culturală a românilor din Ungaria” în *Simpozion. Comunicările celui de-al IV-lea simpozion al cercetătorilor români din Ungaria*, Giula, 1995.
- Bilkei Gorzó Bertalan, *Szatmár vármegye nemes családjai*, Gál Samu Könyvkereskedő Kiadása, Nagykároly, 1910.
- Binder, Pavel, „Contribuții la studiul dezvoltării feudalismului în Maramureș și în nordul Transilvaniei”, în *Studii și articole de istorie*, vol X, Societatea de Științe Istorice și Filologice din RSR, București.
- Bloch, Marc, *Societatea feudală, vol II, Clasele și cârmuirea oamenilor*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1998.

- Bocșan, Nicolae, „Illyrian privileges and the Romanians from the Banat” în *Banatica*, nr. 25, Muzeul Banatului Montan, Reșița, 2005.
- Bocșan, Nicolae, *Contribuții la istoria iluminismului românesc*, Editura Facla, Timișoara, 1986.
- Bodea, Cornelia, „Moise Nicoară. Crâmpene de viață (copilăria)” în *Hotarul Literar-Cultural-Artistic*, Anul IV, nr. 5, Mai 1937, Arad.
- Bodea, Cornelia, *Moise Nicoară, (1784 -1861) și rolul său în lupta pentru emanciparea național-religioasă a românilor din Banat și Crișana*, Diecezana, Arad, 1940.
- Bogdan Ioan, *Scrieri alese*, Editura Academiei RSR, București, 1968.
- Boia, Lucian, *Istorie și mit în conștiința românească*, ediția a III-a, București, Editura Humanitas, 2002.
- Bojor, Victor, *Canonicii diecezelor Gr. Cat. de Gherla, 1857-1937*, Imprimeria Fondul cărților funduare, Cluj, 1937.
- Bolca, Vasile, „«Lepturiști» din Oradea”, în *Transilvania*, An 74, Nr. 11-12, noiembrie-decembrie 1943.
- Bolovan, Ioan, „Asociația Națională Arădeană pentru cultura poporului român (1863-1918): între local și regional”, în Liviu Maior, Ioan-Aurel Pop, Ioan Bolovan (coord.) *Asociaționism și naționalism cultural în secolele XIX-XX*, Academia Română/ Centrul de Studii Transilvane, Cluj-Napoca, 2011.
- Boroș, Ioan, *Memorialistica*, studiu introductiv, ediție și note de Nicolae Bocșan, Valeriu Leu, Ion Cârja, Costin Feneșan, Cristian Sabău, Cluj, 2012.
- Botezan, Liviu, „Importanța conscripției czirákyene pentru studierea sesiilor iobăgești și a obligațiilor țăranilor aserviți din Transilvania între 1820–1848”, în *Anuarul Institutului de Istorie „George Barițiu”*, *Series Historica*, XLI, Cluj-Napoca, 2002.
- Brătianu, Gheorghe I., *Tradiția istorică despre întemeierea statelor românești*, Editura Eminescu, București, 1980.
- Brînzeu, Nicolae, *Jurnalul unui preot bătrân*, ediția a II-a, Editura „Fundația Triade”, 2016Bud, Tit, *Date istorice despre protopopiatele, parochiile și mănăstirile române din Maramureș, din timpurile vechi, până în anul 1911*, Tipografia diecezană, Gherla, 1911.

- Cantemir, Dimitrie, *Descrierea Stării de Odinioară și de azi a Moldovei*, traducere după originalul latin de Gh. Guțu, Ediția a II-a, îngrijită de Ana-Cristina Halichias, Editura Fundației Naționale pentru Știință și Artă, București, 2014.
- Carpentier, Jean, Lebrun, François, *Istoria Europei*, Editura Humanitas, București, 1997.
- Călin, Claudiu, „Ordinul Surorilor de Notre Dame în Dieceza de Timișoara (1923–1949)” în *Identitate și alteritate 5 - studii de istorie politică și culturală*, Presa Universitară Clujeană, 2011.
- Câmpean, Viorel, *Oameni și locuri din Sătmărean*, vol. I-II, Editura Citadela, Satu Mare, 2008-2010,
- Câmpean, Viorel, Săbăceag, Daniel-Victor, „Un precursor al Marii Uniri: arhidiaconul Grigore Pop de Băsești (1815-1901)”, în *Caiete Silvane*, Nr. 6 (185), iunie 2020.
- Câmpeanu, Remus, *Elitele românești din Transilvania veacului al XVIII-lea*, Editura Presa Universitară Clujeană, ediția a II-a, Cluj-Napoca, 2008.
- Cârja, Ion, Cârja, Cecilia, „Clerul local greco-catolic din arhidieceza Blajului în a doua jumătate a secolului al XIX-lea: trasee formative și coordonate ale carierei ecleziastice”, în *Anuarul Institutului de Istorie „G. Barițiu”*, Series Historica, tom LIX, Cluj-Napoca, 2020.
- Cernovodeanu, Paul, Edroiu Nicolae, (coord.), *Istoria Romanilor, vol. VI. Românii între Epoca Clasică și Epoca Luminilor (1711-1821)*, Editura Enciclopedică, București, 2002.
- Ceușianu, Alexandru, *Vremuri de Osândă*, editura Ecou transilvan, Cluj-Napoca 2015
- Ciorogariu, Roman, *Zile trăite*, Tipografia Diecezană, Oradea, 1926.
- Ciubotă, Viorel, „Demetriu Raț, nobil din Vezendiu - un binefăcător al bisericilor și mănăstirilor din episcopia Munkacevo” în Viorel Ciubotă, Toader Nicoară, Mikola Vegheș, Liuba Horvat (coord.), *Relații româno - ucrainene. Istorie și contemporaneitate*, Editura Muzeului Sătmărean, 2007.
- Ciugudean, Horia, Dragotă Aurel, and Popescu, Monica-Elena, „The Transylvanian Cradle: The Funeral Landscape of Alba Iulia in the Light of «Stația de Salvare» Cemetery (9th–11th Centuries)” în Marcu Istrate, Daniela, Muresan, Dan Ioan and Rustoiu Gabriel Tiberiu (eds.), *Christianization in Early Medieval Transylvania. A Church Discovered in Alba Iulia and its Interpretations*, Brill, Leiden/Boston, 2022.
- Ciuhandu, Gheorghe, „Un «nobil» român, Moise Nicoară” în *Omagiu lui Ioan Lupăș, la împlinirea vârstei de 60 de ani*, București, 1943.

- Ciuhandu, Gheorghe, *Românii din Câmpia Aradului de acum două veacuri. Cu un excurs istoric până la 1752 și însemnări istorice-politice ulterioare*, ediție îngrijită de Constantin Jinga și Cornel Feraru, Editura Marineasa, Timișoara, 2005
- Constantinescu Nicolae, *Dicționar Onomastic Românesc*, Editura Academiei Republicii Socialiste Române, București, 1963.
- Cosma, Viorel, *Muzicieni din România. Lexicon biobibliografic*, Vol IX, Editura Muzicală, București, 2006.
- Costea, Ionuț, „Diplomele de înnobilitare - o istorie culturală a nobilimii transilvănene în secolul al XVII-lea” în *Caiete de Antropologie Istorică*, Cluj-Napoca.
- Costea, Ionuț, „*Solam virtutem et nomen bonum*». *Nobilitate, Etnie, Regionalism în Transilvania princiară*, Editura Argonaut, Cluj-Napoca, 2005.
- Cucerzan Vasile-Mihai, *Profesorul Mihai Șerban despre „Agronomia socială”*, Editura Argonaut, Cluj-Napoca, 2005.
- Curta Florin, Paliga Sorin, *Slavii în perioada migrațiilor*, Târgoviște, Editura Cetatea de Scaun, 2023. Dăncuș, Mihai, *Muzeul Etnografic al Maramureșului, Sighetul Marmației - România*, Editura Muzeului Maramureșului, Sighetu Marmației, 2000.
- Curta Florin, *Southeastern Europe in the Middle Ages, 500–1250*, Cambridge University Press, Cambridge, 2006.
- de Gerando, Auguste, *Transilvania și locuitorii săi*, Vol. I-II, Editura Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca, 2014.
- Decei, Aurel, „«Canesii» călugărului Rogerius”, în *Omagiu lui Ioan Lupaș la împlinirea vârstei de 40 de ani*, București, 1943.
- Demșea, Dan, „Inițiative muzeale arădene până la 1881. Colecții, colecționari, donatori, cercetători, expoziții” în *Sargetia. Acta Musei Devensis*, Nr. XXXIV, 2006, Deva.
- Demșea, Dan, „Protopopii Petru Rațiu și Ioan Berceanu în mișcarea națională din Arad (1857-1880) în *Analele Banatului*, Nr. XVI, Muzeul Național al Banatului, Timișoara, 2008.
- Demșea, Dan. „Biografia longevivului avocat omân arădean IoanArcoși (1797-1883)” în Aurel Dragoș, Eugeniu Criste (coord.), *Mit, legendă și istorie pe Văile Crișurilor*, Vasile Goldiș University Press, Arad, 2014.

- Demurger, Alain, *Cavalerii lui Christos. Ordinele religios-militare în Evul Mediu (secolele al XI-lea - al XVI-lea)*, Editura Cartier, București, 2003.
- Diaconescu, Marius (coord.) *Nobilimea Românească din Transilvania*, Editura Muzeului Sătmărean, Satu Mare, 1997.
- Diaconescu, Marius, „Răscoala nobililor maramureșeni de la 1492” în Marius Diaconescu (coord.), *Nobilimea Românească din Transilvania*, Editura Muzeului Sătmărean, Satu Mare, 1997.
- Diaconescu, Marius, *Structura nobilimii din Transilvania în epoca angevină*, Editura Mega, Cluj-Napoca, 2013.
- Drăgan, Ioan, „Cnezi și nobili români în vremea Corvineștilor” în Diaconescu, Marius Diaconescu (coord.) *Nobilimea Românească din Transilvania*, Editura Muzeului Sătmărean, Satu Mare, 1997.
- Drăgan, Ioan, „Nobilimea românească în Transilvania o problemă controversată în istoriografia română”, în Diaconescu, Marius (coord.) *Nobilimea Românească din Transilvania*, Editura Muzeului Sătmărean, Satu Mare, 1997.
- Drăgan, Ioan, *Nobilimea românească din Transilvania între anii 1440-1514*, Editura Enciclopedică, București, 2000.
- Dumitran, Ana, Gudor Botond, „Înnobilarea românilor în epoca principatului autonom al Transilvaniei și semnificațiile sale religioase” în *Mediaevalia Transilvanica*, Tom III, nr. 1-2. Muzeul Județean Satu Mare, Satu Mare, 1999.
- Edroiu, Nicolae, *Introducere în științele auxiliare ale istoriei*, Tipografia Universității „Babeș-Bolyai”, Cluj-Napoca, 1992.
- Faur, Viorel, „Din corespondența inedită a cărturarului bihorean Iustin Popfiu” în *Acta Musei Porolissensis*, IV, Muzeul de Istorie și Artă Zalău, Zalău, 1980.
- Feneșan, Cristina, *Constituirea principatului autonom al Transilvaniei*, Editura Enciclopedică, București, 1997.
- Filipașcu, Alexandru, „Înstrăinarea unor familii și averi Maramureșene prin încuscrirea cu străinii” în *Transilvania*, LXXIII, nr. 10. Sibiu, 1942.
- Filipașcu, Alexandru, *Enciclopedia familiilor nobile maramureșene de origine română*, Editura Eikon, București, 2015.

- Filipașcu, Alexandru, *Istoria Maramureșului*, ediția a II-a, Editura Gutinul, Baia Mare, 1997.
- Ghiță, Eugen, „Aspecte privind organizarea administrativ-teritorială și instituțională a comitatului Arad în secolul al XVII-lea”, în Doru Sinaci, Emil Arbonie (coord.) *Administrație românească arădeană*, Vol. II, Editura „Vasile Goldiș”, Arad, 2011.
- Ghiță, Eugen, „Habitatul semiurban și urban în comitatul Arad în secolul al XVIII-lea”, în Ioan Bolovan, Cornelia Mureșan, Mihaela Hărăguș (coord.), *Perspective demografice, istorice și sociologice. Studii de populație. Omagiu profesorului Traian Rotariu la împlinirea vârstei de 65 ani*, Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 2008.
- Gorovei, Ștefan, *Întemeierea Moldovei. Probleme controversate*, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, Iași, 1997.
- Guga Ștefan, *Sociologia istorică a lui Henri H. Stahl*, Editura Tact, Cluj, 2015.
- Gyulai, Éva „Báthory Gábor Erdélyi fejedelem heraldikája”, în Pap, Klára, Jeney-Tóth Annamária, Ulrich Attila (editori), *Báthory Gábor és kora*, A Debreceni egyetem történelmi intézete és az Erdély-történeti alapítvány közös kiadása, Debrecen 2009.
- Han, Nicoleta, „Cetatea de piatră - în lumina istoriei medievale” în *Studia Universitatis Babeș-Bolyai, Theologia Orthodoxa*, LII, 2, 2007.
- Hart, Robert Marcel, „O Astră în Nord-vestul țării: Despărțământul Sătmar-Ugocea al Astrei (1898-1940)” în *Caiete de antropologie istorică*, Anul XIV, nr. 1-2 (26-27) Ianuarie–Decembrie 2015, Cluj-Napoca.
- Hitchins, Keith *Afirmarea națiunii: mișcarea națională românească din Transilvania, 1860/1914*, Editura Enciclopedică, București, 2000.
- Hitchins, Keith, „Românii” în *Monarhia Habsburgică (1848-1918)*, Vol. II, Academia Română, Centrul de Studii Transilvane - Polirom, Cluj-Napoca - Iași, 2021.
- Horvat, Marian, „Considerații generale privind nobilimea românească din comitatul Maramureș în timpul regelui Matia Corvin (1458-1490)” în *Buletinul Cercurilor Științifice Studentești*, 22, Editura Mega, Cluj-Napoca, 2016.
- Hossu, Valer „Repere istorice în cultura populară din zona Chioarului”, în *Acta Musei Porolissensis*, nr. XX, 1996, Muzeul de Istorie și Artă, Zalău.
- Hossu, Valer, „Constituirea domeniului Cetății de Piatră (Chioar) și raporturile sale cu «pădurile» Finteuș, Chechiș și Arduș” în *Acta Musei Porolissensis*, IX, Zalău, 1985.

- Hossu, Valer, „Istoricul localității Răstoci (III)” în *Acta Musei Porolissensis*, VI, Muzeul de Istorie și Artă, Zalău, 1982.
- Hossu, Valer, „Începuturile Cetății de Piatră (Chioar) din «pădurea» Sălajului” în *idem*.
- Hossu, Valer, „Începuturile satului Răstoci” în *Acta Musei Porolissensis*, IV, Muzeul de Istorie și Artă, Zalău, 1980.
- Hossu, Valer, „Voievozii din Chioar în secolele XIV-XV” în *Acta Musei Porolissensis*, VIII, Muzeul de Istorie și Artă, Zalău, 1984.
- Hossu, Valer, *Nobilimea Chioarului*, Biblioteca Județeană „Petre Dulfu”, Baia Mare, 2003.
- Ilieș, Gabriela, *Țara Maramureșului. Studiu de geografie regională*, Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 2007.
- Ioanoviciu, Demetriu „Zile triste din viața lui Moise Nicoară” în *Biserica și Școala*, Anul XLII, nr. 13, 25 martie (7 aprilie) 1918, Arad.
- Iorga, Nicolae „La «Romania» danubienne et les barbares au VIe siècle”, în *Revue belge de philologie et d'histoire*, vol. 3, 1924.
- Iorga, Nicolae, „O mărturie din 1404 a celor mai vechi «moldoveni»” în *Analele Academiei Române, Memoriile Secțiunii Istorice*, Seria III, Tom VI, Editura Cultura Națională, București, 1927.
- Iorga, Nicolae, *Istoria României*, vol. III, București, 1937.
- Ivanciuc Teofil, „Primele atestări ale târgurilor de coroană maramureșene” în *Revista Arhivei Maramureșene*, nr. 9, Baia Mare, 2016.
- Jako, Zsigmond, „Cercetarea izvoarelor diplomatice în Transilvania” în *Studii și Materiale de Istorie Medie*, Muzeul Brăilei, Editura Istros, vol. XVIII, 2000.
- Jobst, Clemens, Stix. Helmut, „Florin, crown, schilling and euro: an overview of 200 years of cash in Austria” în *Monetary Policy & the Economy*, Q3/4, Oesterreichische Nationalbank, 2016.
- Kádár József, Réthy László, Tagányi Károly, *Szolnok-Doboka vármegye monographiája*, vol II, Deés, 1900.
- Kalous, Antonin, „Elfeledett források a mohácsi csatáról. Antonio Burgio pápai nuncius jelentései és azok hadtörténeti jelentősége” în *Hadtörténelmi Közlemények*, 120, nr. 2, Argumentum Kiadó, 2007.

- Kempelen Bela, *Magyar nemes családok*, IX. kötet, Grill Károly Könyvkiadóvállalata, Budapest, 1915.
- Király, Bela, „Neo-Serfdom in Hungary” în *Slavic Review*, 34(2), 1975, Cambridge University Press, 1975.
- Kiss, Erika, „Mesél a múlt (I. rész). Fecske, Sorbán, Gyila családok Fényszaruban, în *Pipafüst*, Jászfényszaru, An III, Nr. 7, iulie 2009.
- Köpeczi Béla (editor general), Makkai László, Mócsy András (editori), *History of Transylvania*, vol. I-III, Social Science Monographs, Boulder, Colorado; distributed by Columbia University Press, New York, 2001.
- Kraus, George, *Cronica Transilvaniei 1608-1665*, Editura Academiei Republicii Populare Române, București, 1965.
- Latiș, Nicoleta, *Tezaur spiritual și cultural careian - dicționar de schițe biobibliografice* - , Editura Citadela, Satu Mare, 2014.
- Lazăr, Emil, *G. Șorban, cu Eminescu peste meridiane și vreme*, Dej, 2001.
- Lăzărescu, Emil, „Despre voievodul românilor din 1307-1308, amintit de cronică lui Ottokar de Styria” în *Analele Academiei Române, Memoriile Secțiunii Istorice*, Seria III, Tomul XXVII.
- Lefter, Lucian-Valeriu, „Neamuri și înrudiri la boierii lui Ștefan cel Mare” în *Studii și Materiale de Istorie Medie*, Institutul de Istorie „Nicolae Iorga”, vol. XXVII, 2009.
- Lendvai, Paul, *Ungurii. Timp de un mileniu învingători în înfrângeri*, Editura Humanitas, București.
- Madgearu, Alexandru, „Răscoala aromânilor din Thessalia din anul 1066” în *Anuar. Studii de securitate, apărare națională și istorie militară. 1999*, București, 2000.
- Madgearu, Alexandru, *Asăneștii. Istoria politico-militară a statului dinastiei Asan (1185-1280)*. Editura Cetatea de Scaun, Târgoviște 2014.
- Madgearu, Alexandru, *Expansiunea maghiară în Transilvania*, Editura Cetatea de Scaun, Târgoviște, 2019.
- Madgearu, Alexandru, *Românii în opera notarului anonim*, Centrul de Studii Transilvane, Cluj-Napoca, 2001.
- Marco, Gabriela Adina, „Familia Cervencovici - «dinastie» de preoți», în *Ecclesia*, Anul XV, nr. 4 (65), noiembrie 2014.

- Marco, Gabriela Adina, „Familia nobiliară Mercea de Nădlac” în *Ecclesia*, nr. 3 (64), An XV, august 2014.
- Marco, Gabriela Adina, „Familia Șerban – generații peste timp”, în *Administrație românească arădeană. Studii și comunicări din Bana-Crișana, Volumul V*, „Vasile Goldiș” University Press, Arad, 2012.
- Marco, Gabriela Adina, „Preoți nădlăcani proveniți din familii nobiliare” în *Ecclesia*, nr. 5 (46), An XI, decembrie 2010.
- Marco, Gabriela Adina, *Nădlac, Elite ecleziastice. Preoți și învățători confesionali ortodocși*, Editura Tiparnița, Arad, 2019.
- Marco, Gabriela-Adina, *De la Nădlac la Alba Iulia. Implicarea nădlăcanilor în mișcarea națională românească (1867-1918)*, Editura Tiparnița, Arad, 2018.
- Marcu Liviu (editor), *Constituțiile Aprobate ale Transilvaniei*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1997.
- Marian, Lazăr, *Primarii Clujului 1919-2012*, Vol. I, Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca, 2013.
- Marțian, Cristian, „Învățământul confesional român ortodox în protopresbiteriatul Cetății de Piatră (Chioar) (1850-1906)” în *Studia Universitatis „Babeș-Bolyai”, Theologia Orthodoxa*, Vol. 56, Nr. 2, Cluj-Napoca, 2011.
- Matei, Pamfil ASTRA Asociațiunea Transilvană pentru Literatura Română și Cultura Poporului Român, 1861-1950, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1986.
- Miculescu-Prăjescu, I. C. „Boieri moldoveni din veacul al XV-lea. Stanciu pârcălab de Hotin și Stanciu Marele”, în *Revista de Istorie Română*, VIII, 1938.
- Miklosich, Franz, *Die Bildung der slavischen Personennamen*, Aus der Kaiserlichköniglichen Hof- und Staatsdruckerei, Wien, 1860.
- Moga, Ioan, „Voievodatul Maramureșului. Probleme istorice și chestiuni de metodă științifică” în *Anuarul Institutului de Istorie Națională*, Sibiu, 1945.
- Moga, Ioan, *Voievodatul Transilvaniei. Fapte și interpretări istorice*, Tipografia „Cartea Românească din Cluj”, Sibiu, 1944.
- Moldovan, Andrei, „Districtul Chioarului. Perioada de funcționare și arhiva creată” în *Revista Arhivelor*, nr. 3, 1978.

- Morariu, Tiberiu, „Emigrări maramureșene în Transilvania” în *Transilvania*, nr. 8-9, anul 75, 1944.
- Nágler Thomas, *Așezarea sașilor în Transilvania*, Editura Kriterion, București, 1992.
- Nagy, Iván, *Magyarország családai czimerekkel és nemzékrendi táblákkal*, vol. X, Kiadja Ráth Mór, Pest, 1863.
- Neagoe, Stelian, *Istoria Guvernelor României*, Editura Machiavelli, București, 1999.
- Netea, Vasile, *Constantin Romanu-Vivu, prefectul Legiunii XII, în anii 1848-1849*, Editura Societății Tinerimii Române „Constantin Romanu-Vivu”, Târgu-Mureș, 1937.
- Netea, Vasile, *Mureșul superior - vatră de cultură românească*, Editura Cuvântul, București, 2006.
- Olteanu, Ioan, *Revoluția de la 1848 din Câmpia Transilvaniei*, Editura Arhipelag XXI, Târgu-Mureș, 2014.
- Pál Engel, *Regatul Sfântului Ștefan. Istoria Ungariei Medievale 895-1526*, Editura Mega, Cluj-Napoca, 2006.
- Pall, Francisc, „Românii din părțile sătmărene (Ținutul Medieș) în lumina unor documente din 1377” în *Anuarul Institutului de Istorie din Cluj*, XII, 1969.
- Pallotti, Ricardo, „Gli Austria-Este tra la corte di Vienna e l’Ungheria. Alcuni spunti di ricerca” în *Verbum - Analecta Neolatina*, 23, Nr. 2, 2022.
- Pálosfalvi, Tamás, *From Nicopolis to Mohács. A History of Ottoman-Hungarian Warfare, 1389–1526*, Brill, Leiden/ Boston, 2018.
- Panaitescu, P. P. (ediție revăzută și completată de), *Cronicile slavo-române din sec. XV-XVI publicate de Ioan Bogdan*, Editura Academiei Republicii Populare Române, București, 1959.
- Panaitescu, P. P., *Introducere la istoria culturii românești*, Editura Științifică, București, 1969.
- Papacostea Șerban, *Românii în secolul al XIII-lea. Între cruciată și imperiul mongol*, Editura Enciclopedică, București, 1993.
- Papiu Ilarian, Alessandru, *Istoria românilor din Dacia Superioară*, vol. I, Casa de editură „Mureș”, Târgu-Mureș, 1996.
- Pascu Ștefan, *Voievodatul Transilvaniei*, vol. I-IV, Editura Dacia, Cluj, 1971-1989.

- Pascu, Ștefan, Theodorescu Răzvan (coord.), *Istoria românilor, Vol. III: Genezele Românești*, Editura Enciclopedică, București, 2001.
- Pavel, Constantin, „Idei-oameni-fapte. Centenarul școalelor din Beiuș”, în *Observatorul. Revistă documentară*, An I, Nr. 4, Beiuș, Iunie 1928.
- Păcurariu, Mircea, *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, vol. I-III, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1980-1981.
- Pecican, Ovidiu, „Legenda Originii Maramureșenilor - un program al luptei românilor din Maramureș pentru păstrarea autonomiei (circa 1343-1362)” în *Troia, Veneția Roma*, vol. I, Europress Group, București, 2007.
- Pecican, Ovidiu, „Pe urmele confruntării dintre Basarab I și Carol Robert: Legenda descălecatului pravoslavnicilor creștini (1320-1330)” în *Troia, Veneția Roma*, vol. I, Europress Group, București, 2007.
- Ploșteanu, Grigore, *Contribuții la cunoașterea vieții culturale și politice a românilor din ținuturile mureșene. Studii și portrete*, Editura Veritas, Târgu Mureș, 2010.
- Pop, Aurel, „Theodor Kövály (Chioreanu), un vestit profesor la Beiuș născut la Portița” în *Acta Musei Porolissensis*, Editura Porolissum, Zalău, 2012.
- Pop, Elie, „Monografia Șomcutei Mari” în *Gazeta Transilvaniei*, An LIX, Nr. 16, Brașov, 21 an/2 fev 1896.
- Pop, Ioan, Moldovan, Liviu, „Grăniceri năsăudeni la Reghin după revoluția de la 1848-1849. Documente inedite” în *Arhiva Someșană*, III, Muzeul Năsăudean, Năsăud, 1975.
- Pop, Ioan-Aurel, „*Din mâinile valahilor schismatici*”. *Românii și puterea în Regatul Ungariei medievale (secolele XIII-XIV)*, Editura Litera, București, 2011.
- Pop, Ioan-Aurel, „Elita românească din Transilvania în secolele XIII-XIV (origine, stat, evoluție)” în Marius Diaconescu (coord.), *Nobilimea românească din Transilvania*, Editura Muzeului Sătmărean, Satu Mare, 1997.
- Pop, Ioan-Aurel, „Genealogii maramureșene medievale. Exemplul familiei Gorzo (Gurzău) de Ieud”, în *Maramureș, vatră de istorie milenară*, vol. VII, Editura Dragoș Vodă, Cluj-Napoca, 2007.
- Pop, Ioan-Aurel, „How Romanians say it, in the people's words: local onomastics and toponymy in Latin Transylvanian documents” în *Anuarul Institutului de Istorie*

„G.Barițiu”. Series Historica, Supplement 1, „Literacy Experiences concerning Medieval and Early Modern Transylvania”, Cluj-Napoca, 2015.

- Pop, Ioan-Aurel, „Un privilegiu regal solemn din 1366 și implicațiile sale”, în *Mediaevalia Transilvania*, vol I, Satu Mare, 1997.
- Pop, Ioan-Aurel, *Hunedoreștii. O familiei europeană*, Editura Școala Ardeleană, Cluj-Napoca, 2020.
- Pop, Ioan-Aurel, *Instituții medievale românești. Adunările cneziale și nobiliare (boierești) în secolele XIV-XVI*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1991.
- Pop, Ioan-Aurel, *Românii și maghiarii în secolele IX-XIV. Geneza statului medieval în Transilvania*, Editura Tribuna, Cluj-Napoca, 2003.
- Pop, Ioan-Aurel, Thomas Năgler, Magyari András (coord.), *Istoria Transilvaniei*, vol. III, Academia Română, Centrul de Studii Transilvane, Cluj-Napoca, 2003-2008.
- Popa, At., „Biserica de lemn din Reghin”, în *Acta Musei Napocensis*, Nr.XIV, Cluj-Napoca, 1977.
- Popa, Demetriu, „În caus’ a lui Moise Nicóra” în *Biserica și Școala*, Anul III, nr. 12, Arad, 18/30 mar 1879.
- Popa, Radu *Cnezatul Mării. Studii documentare și arheologice în Maramureș, cu un studiu antropologic al cimitirului din Giulești întocmit de Ioana Popovici*, Muzeul Județean Maramureș, Baia Mare, 1969.
- Popa, Radu *Țara Maramureșului în veacul al XIV-lea*, ediția a II-a, îngrijită de Adrian Ioniță, Editura Enciclopedică, București, 1997.
- Popa, Radu, „Premisele cristalizării vieții statale românești” în Nicolae Stoicescu (redactor coordonator), *Constituirea statelor feudale românești*, București, Editura Academiei, 1980.
- Popa, Radu, *La începuturile Evului Mediu românesc. Țara Hațegului*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1988.
- Popa-Andrei Mirela (coordonator) *et alii, Canonici, profesori și vicari foranei din Biserica Română Unită (1853- 1918), dicționar*, Editura Mega, Cluj-Napoca, 2013.
- Popa-Andrei, Mirela (coordonator) *et alii, Canonici, profesori și vicari foranei din Biserica Română Unită (1853- 1918), dicționar*, Editura Mega, Cluj-Napoca, 2013.

- Popa-Andrei, Mirela „Priestly dynasties: recruitment pools for the greek-catholic clerical elite. Case study: the Dioceses of Oradea and Gherla (1853-1918)” în *Anuarul Institutului de Istorie „G. Barițiu”*. Series Historica, Supliment 1, „Elites of the Modern Period in the Romanian Historical Research (18th century to 1948)”, Cluj-Napoca, 2016.
- Popovici, Vlad, „Elita românească din Transilvania și Ungaria perioadei dualiste în perspectivă istoriografică, între «național» și «social»” în Cristian Ploscaru, Mihai-Bogdan Atanasiu (editori), *Elitele puterii-putere elitelor în spațiul românesc (secolele XV-XX)*, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, Iași, 2018, p. 56.
- Popovici, Vlad, *Studies on the Romanian Political Elite from Transylvania and Hungary (1861-1918)*, Editura Mega, Cluj-Napoca, 2012.
- Porumb, Marius, *Dicționar de pictură veche românească din Transilvania. Sec. XIII-XVIII*, Editura Academiei Române, București, 1998.
- Prodan, David, *Iobăgia din Transilvania în secolul al XVI-lea*, vol. I-II, Editura Academiei Republicii Socialiste România, București, 1967-1968.
- Prodan, David, *Iobăgia în Transilvania, în secolul al XVII-lea*, vol. I-II, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1986-1987.
- Prodan, David, *Transilvania și iar Transilvania. Considerații istorice*, Editura Enciclopedică, București, 2002.
- Pușcariu, Ioan Cavalier de, *Date istorice privitoare la familiile nobile române*, Vol I-II, Tiparul tipografiei arhidiecezane, Sibiu, 1892-1895.
- Pușcaș, Angelica, *Țara Chioarului. Studiu de geografie regională*, Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 2007.
- Pușcaș, Vasile, Turcuș, Veronica, Turcuș Șerban (coord.), *Leadership academic clujean (1919-2019)*, Editura Școala Ardeleană, Cluj-Napoca, 2019.
- Rad, Ilie, „«Întâlnire» târzie cu Raoul Șorban” în Silvestri, Artur (coord.), *Patriarhul Ardelean. Studii, eseuri și evocări despre Raoul Șorban*, Editura Intermundus, București, 2008.
- Radosav Doru, „Introducere” în *Lupta Românilor din Județul Satu Mare pentru făurirea statului național unitar Român : Documente, 1848-1918*, Direcția Generală a Arhivelor Statului din Republica Socialistă România, București, 1989.

- Radosav, Doru, „Aspecte ale învățământului românesc din secolele XVIII-XIX, în Satu Mare” în *Studii și comunicări*, IV, Muzeul Județean Satu Mare, 1980.
- Rady, Martyn, „The Forgeries of Baron József Kemény”, în *The Slavonic and East European Review*, vol. 71, nr. 1, 1993.
- Ranca, Ion, „Punctele Petițiunii Națiunii Române în discuția adunării populare din 8 mai din Reghin, premergătoare Adunării Naționale de la Blaj”, în *Revista Arhivelor*, anul L, vol XXV, supliment, 1973.
- Rădulescu, Mihai Sorin, *Genealogii*, Editura Vremea, București, 2018.
- Rezachevici Constantin, *Cronologia critică a domnilor din Țara Românească și Moldova a. 1324 - 1881, Partea I, Secolele XIV-XVI*, Editura Enciclopedică, București, 2001.
- Rusu, Adrian Andrei, *Castelarea Carpatică*, Editura Mega, 2005.
- Sălăgean, Tudor, „From Terra Ultrasilvana to Regnum Erdeelw: Notes on the Historical Evolution of Transylvania in the 10th Century”, în Marcu Istrate, Daniela , Muresan, Dan Ioan and Rustoiu Gabriel Tiberiu (eds.), *Christianization in Early Medieval Transylvania. A Church Discovered in Alba Iulia and its Interpretations*, Brill, Leiden/Boston, 2022.
- Sălăgean, Tudor, *Transilvania în a doua jumătate a secolului al XIII-lea. Afirmarea regimului congregațional*, Centrul de Studii Transilvane/ Institutul Cultural Român, Cluj-Napoca, 2003.
- Sălăgean, Tudor, *Țara lui Gelou. Contribuții la istoria Transilvaniei de Nord în secolele IX-XI*, Editura Argonaut, Cluj-Napoca, 2006.
- Sălăgean, Tudor, *Un voievod al Transilvaniei, Ladislau Kán 1294-1315*, Editura Argonaut, Cluj-Napoca, 2007.
- Sdrobiș, Dragoș Constantin, „Considerații cu referire la naționalismul lui Raoul Șorban” în *Studia Universitatis Cibiniensis. Series Historica*, Vol. VI, Editura Universității „Lucian Blaga”, Sibiu, 2009.
- Shafir, Michael, „Raoul Șorban – În loc de necrolog”, în *Revista 22*, An XV, nr. 856, 4-10, București, august 2006.
- Sigmirean, Cornel, *Istoria formării intelectualității românești din Transilvania și Banat în epoca modernă*, Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 2000.
- Silvestri, Artur (coord.), *Patriarhul Ardelean. Studii, eseuri și evocări despre Raoul Șorban*, Editura Intermundus, București, 2008.

- Sinaci, Doru, „Constituirea primei formațiuni politice românești din Monarhia Habsburgică”, în *Analele Aradului*, An I, Nr 1, Asociația Națională Arădeană, Arad, 2015.
- Spinei, Victor, *Moldova în secolele XI-XIV*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1982.
- Stahl, Henri H., *Contribuții la studiul satelor devălmașe românești*, ediția a II-a, vol. II, Editura Cartea Românească, București, 1998.
- Stanciu-Gorun, Bogdan, „Familia Șorban/ Șerban, în secolele XIV-XVII. Schiță genealogică” în *Anuarul Muzeului Etnografic al Transilvaniei*, Editura Mega, Cluj-Napoca, 2020.
- Stanciu-Gorun, Bogdan, „Prima mărturie despre societatea românească medievală” în *Anuarul Institutului de Istorie „George Barițiu”*, LXI, Series Historica, Supliment Nr. 1, Lucrările conferinței internaționale „Identitate și diversitate în Europa. Istorie, societate, relații internaționale”, Cluj-Napoca, 2022.
- Surdu, Bujor, „Conferința de constituire a Partidului Național Român din Ungaria” în *Anuarul Institutului de Istorie Cluj*, XI, Editura Academiei RSR, Cluj, 1968.
- Szentgyörgyi, Maria, *Kövár vidékének társadalma*, Akadémiai Kiadó, Budapest, 1972.
- Șerban, Alexandru Brăduț, *Singurătatea verticalelor. Jurnalul unei vieți frânte*, ediția a II-a, Editura Echinoc, Cluj-Napoca, 2003.
- Șerban, Alexandru, „Amintiri peste generații”, Editura Echinoc, Cluj-Napoca, 2009.
- Șerban, Andrei, *O biografie*, Editura Polirom, Iași/București, 2006.
- Șorban, Raoul, *Invazie de stafii. Însemnări și mărturii despre o altă parte a vieții*, Editura Meridiane, București, 2003.
- Ștef, Dorin, *Dicționar etimologic al localităților din județul Maramureș*, Editura Ethnologica, Baia Mare, 2016.
- Tamás Fejér, Anikó Szász, „The so-called Libri Regii Protocols of the Transylvanian Princes” în *Colloquia. Journal of Central European History*, Vol. XIII, Nr. 1–2, 2006.
- Temian, Laura, Temian, Lazăr, Băințan, Valentin, Dragomir, Zamfir, Ardelean Laviniu, *File de cronică: ținuturile Chioar, Codru, Lăpuș, Maramureș. Vol. 1 (din paleolitic până în 1918)*, Biblioteca Județeană „Petre Dulfu” Baia Mare, Baia Mare, 2016.

- Theodorescu, Răzvan, Porumb Marius (editori), *Arta din România. Din preistorie în contemporaneitate*, Vol. I-II, Editura Academiei Române & Editura Mega, București & Cluj-Napoca, 2018.
- Tibori Szabó, Zoltán, *Frontiera dintre viață și moarte. Refugiul și salvarea evreilor la granița româno-maghiară (1940-1944)*, Editura Compania, București, 2005.
- Tiron, Tudor-Radu, „Despre dreptul la stemă în Transilvania secolului XVII”, în *Studii și Materiale de Istorie Medie*, Vol. XXIV, 2006.
- Turcuș, Șerban (coordonator), Dincă, Adinel, Hasan, Mihai, Vizauer, Victor, *Antroponimia în Transilvania medievală (secolele XI-XIV). Evaluare statistică, evoluție, semnificații*, vol. II, Editura Mega, Cluj-Napoca, 2011.
- Ureche, Grigore, *Letopisețul Țării Moldovei*, Editura de Stat pentru Literatură și Artă, 1958.
- Vaida-Voevod, Alexandru, *Memorii*, vol. II, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1995.
- Vereș, Eva, „Criza elitelor de ieri și de azi. Elite false sau deghizate”, în Mihaela Natea, Săcălean, Roxana Mihaly, *Elitele politice și securitatea națională a României*, Editura Pro Universitaria, București, 2018.
- Vișovan, Gheorghe, Iuga, Vasile, Șerba, Maria Călinești. *Locuri, oameni, fapte, și tradiții*, Editura Societății Culturale Pro Maramureș „Dragoș Vodă”, Cluj-Napoca, 2010.
- Vizauer, Victor, „Antroponimele românilor din comitatul Maramureș în veacul al XIV-lea” în *Marmația*, 14, Muzeul Județean de Istorie și Arheologie Maramureș, Baia Mare, 2017.
- Vizauer, Victor, „Poreclele/supranumele maramureșenilor în veacul al XIV-lea” in *Acta Musei Maramorosiensis*, nr. 14-15, 2018-2019.
- Wenzel Gusztav, „Kritikai fejtegetések Máramaros megye történetéhez” în *Magyar Akadémiai Értesítő*, XVII, Eggenberger Ferdinánd M. Akadémiai Könyvtárusnál, 1857.
- Wickham, Christopher, „Problems of Comparing Rural Societies in Early Medieval Western Europe” în *Transactions of the Royal Historical Society*, vol. II, 1992.
- Wickham, Christopher, *The Inheritance of Rome. A history of Europe from 400 to 1000*, Penguin Books, London - New York, 2010.
- Williams, Hywell, *Emperor of the West. Charlemagne and the Carolingian Empire*, Quercus, London, 2011.

- Zăpârțan, Liviu, *Contribuții la critica teoriilor elitare*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1979.
- Zub, Alexandru, „O nouă temă în istoriografia română: elitele (Pe marginea unui proiect)” în *Xenopolitana*, An IV, nr. 1-4, Iași, 1996.

III: Teze de doctorat

- Pop, Ioana-Teresia, *Societatea maramureșeană în secolele XIV-XVI: nobili și relații între familiile comitatului*, Universitatea „Babeș-Bolyai”, Cluj-Napoca, 2017.
- Sigmirean, Cornel, *Formarea intelectualității românești din Transilvania (1867-1918). Studenți români la institutele de învățământ superior din Transilvania, Ungaria și Slovacia*, Universitatea „Babeș-Bolyai”, Cluj-Napoca, 1999.
- Zăpârțan, Liviu-Petru, *Teoriile elitelor. Contribuții la critica marxistă a elitismului social-politic*, Universitatea „Babeș-Bolyai”, Cluj-Napoca, 1974

IV. Surse electronice

- ***, *Csernefalvy László (Orosháza 1929 - 2017.10)*
<https://www.magyarfutball.hu/hu/szemelyek/adatlap/25798/csernefalvy-laszlo>.
- Brândușa, Armanca, *Interviu | Regizorul Andrei Șerban: Trăim un curent absurd. Radicalismul de stânga e atât de crud, de dement, de simplist*
  - <https://romania.europalibera.org/a/interviu-andrei-serban/32190115.html>.
- McDowel, Paul, „Political Anthropology: a Cross-cultural Comparison”, subcapitolul „Ranked societies and chiefdoms” în Brown, Nina, McIlwraith Thomas, Tubelle de González, Laura, *Perspectives: An Open Introduction to Cultural Anthropology*, The American Anthropological Association, 2020.
  - <https://pressbooks.pub/perspectives/chapter/political-anthropology-a-cross-cultural-comparison/>.
- Popa, Mircea, *Guilelm Sorban – Un mare compozitor uitat*.

- <https://arhivaromaneasca.wordpress.com/arhive/arhive-ignorate/mircea-popa-guilelm-sorban-un-mare-compozitor-uitat/>.
- Editura Polirom, *Cărțile autorului Andrei Șerban*, <https://polirom.ro/autori/1562-andrei-serban>.
- Hotnews.ro, *Regizorul Andrei Șerban explică de ce a plecat de la Columbia University: Corectitudinea politică, un icter al Americii / Decana a spus că trebuie să angajăm un nou profesor, de preferință o femeie de culoare, care dacă este gay e foarte bine* <https://www.hotnews.ro/stiri-esential-23471794-video-regizorul-andrei-serban-explica-plecat-columbia-university-corectitudinea-politica-icter-americii-decana-spus-trebuie-angajam-nou-profesor-preferinta-femeie-culoare-care-daca-este-gay-foarte-bin.htm>.
- Radio România Cultural, *PORTRET: Regizorul Andrei Șerban, un profesionist universal* <https://www.radioromaniacultural.ro/sectiuni-articole/teatru-si-film/portret-regizorul-andrei-serban-un-profesionist-universal-id13194.html>.
- Teatrul Național București, *Andrei Șerban*, <https://www.tnb.ro/ro/andrei-serban>.

V. Hărți

- „Munții Gutâi, Lăpuș și Țibleș - harta turistică 1: 60 000”, ediția a II-a, Editura Dimap, Budapesta, 2014.

VI. Lista anexelor

- Anexa I – Arborele genealogic simplificat al familiei Șorban/ Șerban
- Anexa II – Lucrarea manuscrisă a lui Innocentius Simonchicz., *Noctium Marmaticarum Vigiliae* (1803), cea dintâi lucrare cu caracter istoriografic care menționează diploma de la 1361, acordată celor șase fiii ai lui Locovoi (Coperta și pagina respectivă).
- Anexa III – Diploma de la 1361, așa cum a fost reprodusă în Colecția Kemény József
- Anexa IV – Cel mai vechi transumpt al diplomei de la 1361, emis de conventul de la Cluj-Mănăstur în 1635, păstrat la Arhivele Naționale Maghiare

- Anexa V – Copie din 1796 a unui transumpt al diplomei de la 1361, emisă pentru familia Bud de Budești (prima și ultima pagină)
- Anexa VI – Tabelul genealogic al familiei Șandor de Călinești, produs în cadrul din procesului de dovedire a nobilității, în secolul al XVIII-lea (Detaliu, până la 16130.)
- Anexa VII – Fotocopia diplomei din 14 mai 1609, prin care frații Simion, Ioan și celălalt Șorban au fost reînnoșiți
- Anexa VIII – Intrarea din Libria Regii corespunzătoare reînnoșirii celor trei frați Șorban
- Anexa IX - Mandatul de punere în posesie a fraților Șorban în moșia lor din Cernești, emis ca urmare a diplomei de reînnoșire
- Anexa X – Conscripția nobiliară de la 1651, secvența Cernești, unde sunt menționați nobilii Moisin și Ioan Șorban
- Anexa XI – Conscripția de la 1720, secvența Șiclău, cu menționarea primilor celor doi capi de familie Șorban, Petru și Gheorghe.
- Anexa XII - Transumpt după diploma de înnoșire de la 1609, obținut de preotul paroh ortodox al Șiclăului, Teodor Șerban, în 1794
- Anexa XIII – Un recensământ agricol al satului Cernești de la 1792, parte din actele unui proces între mai mulți nobili pentru posesia satului. Pe moșia primită de cei trei frați la 1609 se aflau zece gospodării.
- Anexa XIV- Scrisoarea de recunoaștere a nobilității familiei Șerba din Călinești din 1793
- Anexa XV - Inscripția de pe iconostasul bisericii de lemn din Reghin, care menționează că pictura a fost refăcută de Teodor Șerban Lupu și soția sa
- Anexa XVI - Portretul făcut de Ion Bușția Iulianei Borlan, fiica lui Toma Șorban.
- Anexa XVII - George Șerban, preot paroh ortodox în Nădlac
- Anexa XVIII – Mihai Șorban/Șerban, canonic greco-catolic de Gherla, pictor și compozitor.
- Anexa XIX – Necrologul lui Ioan Șorban, căpitan suprem al Districtului Cetății de Piatră (Chioar) între 1864 și 1867
- Anexa XX – Necrologul bilingv al avocatului arădean Ștefan Șorban
- Anexa XXI – Cei patru fii ai lui Ștefan Șorban: Ștefan (primpretor al plășii Miercurea Ciuc), Guilelm (compozitor, prefect al comitatului Solnoc-Dăbâca), Cornel (canonic

romano-catolic de Timișoara) și János (consilier ministerial în guvernul Ungariei) - de la stânga la dreapta.

- Anexa XXII – Fotografie din timpul Conferinței de Pace de la Paris, de la Mihai Șerban pentru mătușa sa, Elena (față și verso).
- Anexa XXIII – Carte poștală cu notele melodiei „Mai am un singur dor”, de Guilelm Șorban, din cadrul „Colecției artiștilor români din Transilvania de Nord, îngrijită de Raoul Șorban, Cluj-Napoca, 1943 (față și verso).
- Anexa XXIV – Blazonul familiei Șorban/ Șerban din colecția Pálmay, pus la dispoziția genealogistului de Cornel Șorban.